

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
1 De geschiedenis van een steilkant en de waarde van booronderzoek op terpfanken	
<i>Koen Blok & Johan Nicolay</i>	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Locatie van de onderzoeksterp	11
1.3 Reeds beschikbare gegevens	14
1.4 Aanleiding voor het onderzoek en vraagstellingen	21
1.5 Organisatie en financiering	24
1.6 Booronderzoek en de realiteit: de waarde van boringen op terpfanken	25
1.7 Aandacht van publiek en media	27
1.8 Na afronding van het veldwerk: herstel van het talud	28
2 Op veilige afstand van de Marne: geologische en paleolandschappelijke waarnemingen in Achlum	
<i>Peter Vos</i>	31
2.1 Inleiding	31
2.2 Geolandschappelijke setting	31
2.3 Lithologische beschrijving van de lagen onder en naast het terplichaam	40
2.4 Datering van de wad- en kwelderlagen	42
2.5 Antwoord op de geo- en archeo-landschappelijke vragen	44
2.6 Conclusie	46
3 Sporen op de terpfank en in het omliggende kweldergebied	
<i>Johan Nicolay</i>	48
3.1 Inleiding	48
3.2 Terplagen en ingegraven sporen	48
3.3 Fasering van de sporen	60
3.4 Datering van de bewoningsfasen	65
3.5 Conclusie	66
4 Terplagen en verbrande mest onder de loep: micromorfologisch onderzoek op een terpfank	
<i>Hans Huisman</i>	69
4.1 Inleiding	69
4.2 Resultaten en discussie	69
4.3 Conclusie	78
5 Randscherven: het handgevormde aardewerk uit een terpfank in Achlum	
<i>Theun Varwijk, Marco Bakker & Koen Blok</i>	82
5.1 Inleiding	82
5.2 Methoden	82
5.3 Aardewerkvormen per periode	85
5.4 Keramische artefacten en verbrande kleiresten	91
5.5 Discussie	93
5.6 Conclusie	96

6	Het importaadewerk uit de Romeinse tijd en middeleeuwen	
	<i>Jan de Koning</i>	101
6.1	Inleiding	101
6.2	Bespreking van het draaischijfaadewerk	101
6.3	Discussie	105
6.4	Conclusie	106
7	Voorwerpen van metaal en glas	
	<i>Johan Nicolay & Gert van Oortmerssen</i>	108
7.1	Inleiding	108
7.2	Voorwerpen van metaal	108
7.3	Voorwerpen van glas	113
7.4	Conclusie	113
8	Al dan niet met de hamer geslagen: de interpretatie van het slakmateriaal	
	<i>Patrice de Rijk</i>	115
8.1	Inleiding	115
8.2	Het slakmateriaal	115
8.3	Archeologische context en datering	120
8.4	Conclusie	120
9	Natuursteen: van malen tot vergruizen	
	<i>Johan Nicolay & Harry Huisman</i>	122
9.1	Inleiding	122
9.2	Gebruiksvormen van natuursteen in Achlum	122
9.3	Steensoorten en hun herkomst	125
9.4	Conclusie	126
10	Rondslingerend menselijk bot?	
	<i>Bert Tuin</i>	127
10.1	Inleiding	127
10.2	Het botmateriaal uit Achlum	127
10.3	Discussie	129
10.4	Conclusie	131
11	Dieren op en rond de Achlumer terp	
	<i>Arjan G.J. Hullegie & Wietske Prummel</i>	134
11.1	Inleiding	134
11.2	Methoden	134
11.3	Resultaten	134
11.4	Discussie en conclusie	151
12	Verspoelde dieren op de kwelder	
	<i>Johan van Gent</i>	160
12.1	Inleiding	160
12.2	De drie deelskeletten	160
12.3	Vergelijking	166
12.4	Eerder onderzoek	167
12.5	Conclusie	168

13 Hout, houtskool en niet-verhoude planten: van houten paal tot gedraaid touw	169
<i>Nicolien Bottema-Mac Gillavry</i>	
13.1 Inleiding	169
13.2 Resultaten	169
13.3 Discussie	174
13.4 Conclusie	181
14 Zilt met een korreltje zout: nieuw licht op de vegetatie rond een terp	183
<i>Mans Schepers</i>	
14.1 Inleiding	183
14.2 Historische archeobotanie in Achlum	183
14.3 Flotatiemonsters	183
14.4 Mestpakketten	191
14.5 Conclusie	201
15 Het kweldergebied als cultuurlandschap: een model	205
<i>Johan Nicolay</i>	
15.1 Inleiding	205
15.2 De Halligen als raamwerk	205
15.3 Archeologische waarnemingen: terpen en omgeving	211
15.4 Het onderzoek in Achlum	216
15.5 Menselijke activiteiten op en rond de terp: een model	219
15.6 Conclusie	220

Bijlagen: drie kaartbladen